

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

meddelat i Stockholm den 7 december 2011

Mål nr

Ö 4049-10

KLAGANDE

Tele2 Sverige Aktiebolag, 556267-5164

Box 62

164 94 Kista

Ombud: Advokaterna MB och AE

MOTPART

TeliaSonera Network Sales Aktiebolag, 556458-0040

123 86 Farsta

Ombud: Advokat JG

Dok.Id 62181

HÖGSTA DOMSTOLEN
Riddarhustorget 8

Postadress
Box 2066
103 12 Stockholm

Telefon 08-561 666 00
Telefax 08-561 666 86
E-post:
hogsta.domstolen@dom.se
www.hogstodomstolen.se

Expeditionstid
08:45-12:00
13:15-15:00

SAKEN

Tillstånd till prövning i hovrätt av mål om fordran

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts beslut 2010-07-30 i mål T 10045-09

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Med ändring av hovrättens beslut meddelar Högsta domstolen tillstånd till målets prövning i hovrätten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Tele2 Sverige Aktiebolag har yrkat att Högsta domstolen meddelar tillstånd till målets prövning i hovrätten.

SKÄL

1. TeliaSonera betalade ersättning till Tele2 Sverige för samtrafik enligt telelagen (1993:597). Kammarrätten i Stockholm fastställde i dom den 7 februari 2007 att Tele2 Sverige hade rätt till lägre ersättning än vad TeliaSonera hade betalat.

2. Tele2 Sverige återbetalade i mars 2008 omkring 79 miljoner kr till TeliaSonera Network Sales, som hade övertagit fordringen. Betalningen avsåg kapitalfordran jämte ränta. I maj 2008 återbetalade Tele2 Sverige ytterligare omkring 14,5 miljoner kr, avseende mervärdesskatt.
3. Vid tingsrätten yrkade TeliaSonera Network Sales att Tele2 Sverige skulle betala avkastnings- och dröjsmålsränta enligt räntelagen (1975:635) även på den del av det återbetalade beloppet som avsåg mervärdesskatt.
4. Tele2 Sverige bestred käromålet och invände bl.a. följande. Fordringar avseende mervärdesskatt utgör inte sådana fordringar inom förmögenhetsrättens område på vilka räntelagen är direkt tillämplig. Det saknas skäl att tillämpa räntelagens bestämmelser analogt. Någon rätt till avkastningsränta kan under alla förhållanden inte föreligga eftersom det är fråga om justeringar i underlaget för mervärdesskatt och inte om återgång av betalning (jfr 2 § andra stycket räntelagen). Rätt till dröjsmålsränta är vidare utesluten eftersom någon förfallen fordran avseende mervärdesskatt inte har förelegat (jfr 4 § räntelagen). Om ränta utgick på mervärdesskatten, skulle TeliaSonera Network Sales göra en obehörig vinst.
5. Sedan tingsrätten bifallit käromålet överklagade Tele2 Sverige till hovrätten, som har beslutat att inte meddela prövningstillstånd. Tele2 Sverige har gjort gällande att det finns skäl i första hand för prejudikatdispens och i andra hand för ändringsdispens eller möjligen granskningsdispens.
6. Till skillnad från vad som gäller i Högsta domstolen är reglerna i 49 kap. 14 § rättegångsbalken om prövningstillstånd i hovrätt obligatoriska. I ett mål

där det krävs prövningstillstånd har hovrätten därför att – oberoende av parternas argumentation – överväga om det finns någon grund för prövnings-tillstånd.

7. Enligt 49 kap. 14 § 3 rättegångsbalken ska hovrätten meddela prövnings-tillstånd, om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt. Det innebär att hovrätten ska beakta inte bara behovet av prejudikatbildning i Högsta domstolen; hovrätten har ett eget ansvar för rättsutvecklingen. Det gäller inte bara i måltyper där hovrätten är sista instans utan ibland även där Högsta domstolen är sista instans, t.ex. i vissa frågor om straffmätning och bevisvärdering.

8. Det ankommer alltså på hovrätten att på eget initiativ undersöka om ett överklagat mål inrymmer något av prejudikatintresse. Det behöver då inte röra sig om en rättsfråga som genom att besvaras ger ett omedelbart och entydigt bidrag till rättsbildningen. Hovrätternas rättspraxis utvecklas inte sällan genom att ett antal avgöranden på ett visst rättsområde bildar ett mönster till ledning för rättstillämpningen.

9. Kraven för prejudikatdispens är lägre i hovrätt än i Högsta domstolen (se NJA 2009 N 65). Ett skäl för det är det nämnda förhållandet att på vissa områden rättsbildning genom hovrättspraxis förutsätter ett större antal avgöranden. Ett annat skäl är att en uppmärksam och generös tillämpning i hovrätterna av bestämmelsen om prejudikatdispens är en förutsättning för att Högsta domstolen ska få ett tillräckligt urval av mål för att kunna fullgöra sin prejudikatbildningsuppgift (jfr Högsta domstolens beslut den 24 november 2011 i mål Ö 48-10, p. 8).

10. I förevarande mål handlar det om en tvist på förmögenhetsrättens område. Rättsutvecklingen på det området sker i särskilt hög grad genom ett samspel mellan domstolspraxis och rättsvetenskapen. Ett domstolsavgörande kan därför få betydelse som ett led i rättsutvecklingen även om det inte framstår som ett självständigt ledande prejudikat. Möjligheten av sådan betydelse för rättsbildningen ska hovrätterna också beakta.

11. Tvister med anknytning till affärslivet förekommer förhållandevis sällan i de allmänna domstolarna. Sådana tvister får i stor utsträckning sin lösning genom att sakkunniga rådgivare biträder parterna och på grundval av det uppfattade rättsläget förhandlar fram en lösning. Uppnås ingen förlikning blir tvisten många gånger avgjord genom skiljeförfarande. Det betyder emellertid inte att det saknas behov av rättsbildning. Tvärtom är ett väl kartlagt rättsläge en viktig förutsättning för ett väl fungerande näringsliv. Det är därför av stor vikt att de affärstvister som når de allmänna domstolarna avgörs i en sådan ordning att möjligheten till rättsbildning inte går förlorad.

12. Frågor som har anknytning till näringsidkares skyldighet att betala mervärdesskatt uppkommer förhållandevis ofta. Rättsläget på området är inte i alla delar klart. Så är det i fråga om tillämpning av reglerna om avkastnings- och dröjsmålsränta i ett fall som det förevarande. Att det förhåller sig så framgår inte minst av de rättsutlåtanden som har åberopats i målet. Det är därför av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt. Tillstånd till målets prövning i hovrätten bör meddelas.

13. Vid denna bedömning saknas skäl att överväga om någon annan dispensgrund också föreligger. Ingen dispensgrund är nämligen överordnad någon annan (se NJA 2009 s. 590).

I avgörandet har deltagit: justitieråden Stefan Lindskog, Severin Blomstrand (referent), Ann-Christine Lindeblad, Lena Moore och Agneta Bäcklund
Föredragande justitiesekreterare: Olof Wetterqvist